

Ihmisoikeudet ovat jakamattomia

YK:n kokousten yhteydessä ja niiden liepeillä on pidetty viime vuosien aikana tribunaaleja, joilla on pyritty murtamaan vallalla oleva käytäntö vaieta alkuperäiskansoihin kohdistuvista syrjinnästä. Lappalaisia ei toistaiseksi ole kutsuttu näihin foorumeihin, vaan pelkästään saamelaisia. Kaikkia ihmisiä koskevan ihmisoikeuksien ytimenä on periaate ihmisarvon kunnioittamisesta yksilöllisistä ja kulttuurisista eroavaisuuksista huolimatta. Saamelaisten syrjimät lappalaiset ovat alkuperäisväestöä siinä missä saamelaisetkin, vaikka saamelaiskäräjät ei sitä tunnusta. Lappalaiset ovat kuitenkin onnistuneet horjuttamaan ajatusmallia, jolla on pyritty leimaamaan heidät toisen luokan kansalaisiksi.

Uusimmat tutkimustulokset ovat muuttaneet sekä lappalaisten käsitystä itsestään että sitä tapaa miten heidät yhteiskunnassa mielletään. Lappalaiset ovat esiintyneet yleisten oikeusnormien kantajina, oikeushenkilöinä, eivät anojina. Tällä tavoin on ollut mahdollista tehdä näkyväksi lappalasiin kohdistuva syrjintä. He ovat toisaalta maltillisella toiminnallaan kyenneet ylittämään uhrin roolinsa myös poliittisia ja oikeudellisia vaatimuksia esittävinä subjekteina. Lappalaiset ovat tällä argumentaatiollaan avaamassa itselleen tien YK:ssa käytäviin keskusteluihin; ovathan he vedonneet kannanotoissaan maailmanjärjestön peruspilareihin, joita ovat ihmisoikeudet. Yleisesti hyväksytyyn valtiolliseen kielenkäyttöön on kuitenkin juurrutettava myös lappalaisia koskeva tasa-arvon toteuttaminen keskeiseksi päämääräksi. Painopisteen siirtyminen tällä tapaa kohti poliittiseen, taloudelliseen ja sosiokulttuuriseen päätöksentekoon osallistumista on merkki yhdestä kaikkein tärkeimmästä muutoksesta, joita lappalaispoliittisessa toimintakulttuurissa on tapahtunut viime vuosien aikana. Kiitos siitä kuuluu puolueettomalle tutkimukselle (mm. Kortesalmi ja Enbuske).

Lappalaisten oikeudet ovat ihmisoikeuksia - aihepiiristä käytyjen keskustelujen moottorina ovat toimineet kveenit. Aloitteeseen ovat liittyneet myös monet muutkin. Nämä henkilöt argumentoivat oman kulttuurinsa tuntemuksen ja arvostamisen pohjalta, mutta he eivät salli sitä, että omaa kulttuuria kohtaan osoitettu kunnioitus syrjäyttäisi saamelasiin kohdistuvan kunnioituksen. Erityisesti lappalaiset ovat kehittäneet universaalien ihmisoikeuskäsityksen perustalta uudenlaisen suhteen omaan kulttuurinsa ja perintöönsä.

Tänä päivänä lappalaisten on taisteltava jatkuvasti säilyttääkseen historialliset oikeutensa. Lappalaisten oikeudet eivät ole myöskään lahjoitusasiakirja, vaan ennen pitkää jonkun maksettavaksi asetettu vekseli. Kysymys on siis korjattavasta kehityksestä, koska ihmisoikeudet ovat jakamattomia ja koskevat kaikkia ihmisiä rotuun katsomatta!

Jouni Kitti

Entinen saamelaispoliitikko

Tänä päivänä

lappalaisten on taisteltava jatkuvasti säilyttääkseen historialliset oikeutensa.

LK 13.6.08